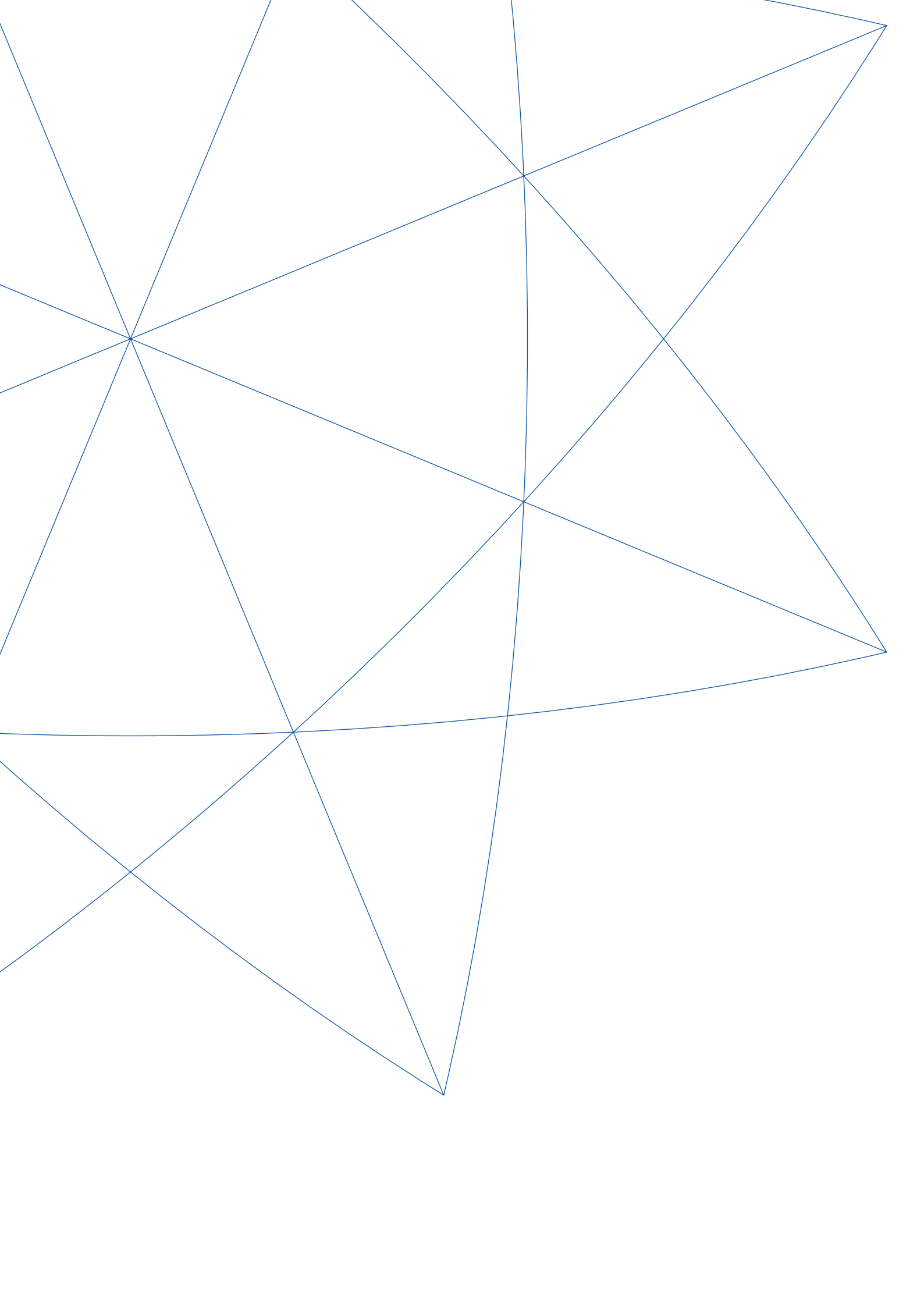

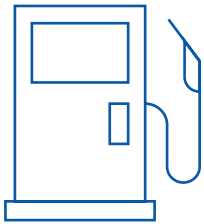
Eesti Varude Keskus
Estonian Stockpiling Agency

Riigi vedelkütusevarud

Mis on riigi vedelkütusevaru ja kes seda hoiab?

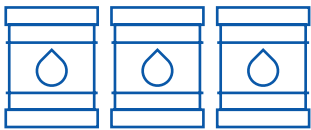

Vedelkütusevarud on Eesti riigi käsutuses või kontrolli all olevad energiatooted (bensiin, diisli- ja lennukikütus), mis on moodustatud:

- riigi varustuskindluse, julgeoleku ning elanikkonna toimetuleku tagamiseks
- rahvusvaheliste lepingute alusel võetud kohustuste täitmiseks

Eesti vedelkütusevaru haldab riigiettevõtte AS Eesti Varude Keskus (EVK).

Lisaks kütusevarule korraldab EVK ka teiste hädaolukorraks vajalike elutähtsate kaupade (näiteks toit, isikukaitsevahendid, apteegis müüdavad ravimid) varumist ja hoiustamist ning hoolitseb nende kasutusele võtmise eest.

Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 2009/119/EÜ kohustab kõiki ühenduse liikmesriike säilitama toornafta ja/või naftatoodete miinimumvarusid.

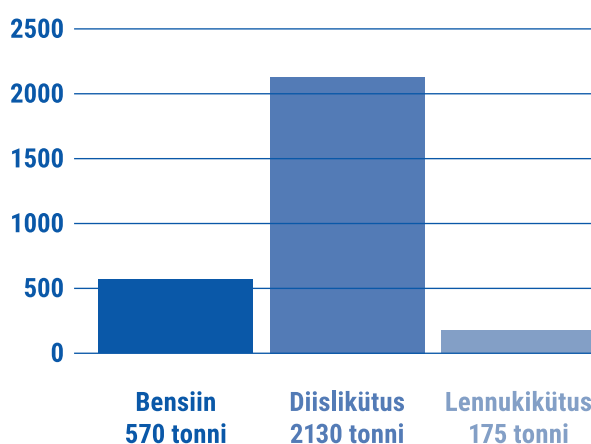
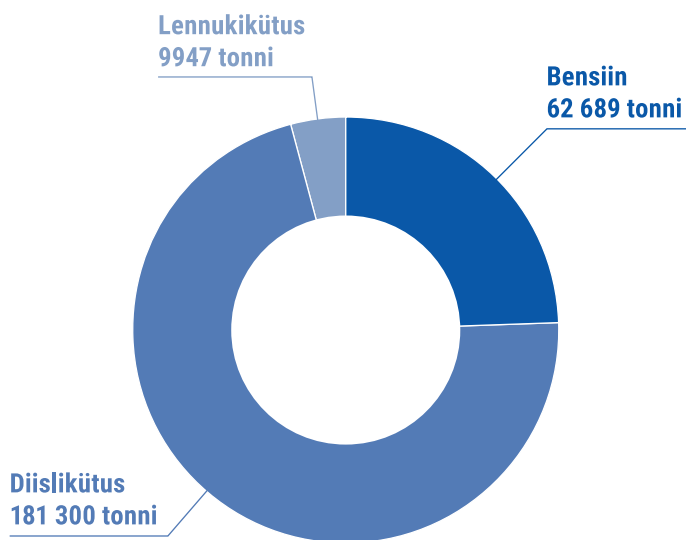
Vedelkütusevaru hoiavad lisaks Euroopa Liidu riikidele veel Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA) liikmesriigid, milleks on sellised suured arenenud majandused nagu näiteks Ameerika Ühendriigid, Kanada, Austraalia, Jaapan ja Lõuna-Korea.

Eesti kuulub IEA-sse kelle liikmete poolt hoitavad riiklikud- ja kommertsvarud võimaldaksid katta kogu maailma naftatoodete tarbimise 450 päeva jooksul.

EVK on 29 riigi vedelkütusevaru haldavate organisatsioonide liidu – ACOMES – liige.

Kui suur on Eesti vedelkütusevaru?

Vastavalt vedelkütusevaru seadusele ja rahvusvahelistele kohustustele peab Eesti mootorikütuste varude tase vastama vedelkütuste puhasimpordi 90 päeva mahule.

253 935 tonni

90 päeva

Eesti vedelkütusevaru
1. jaanuari 2022 seisuga

Keskmine siseriiklik tarbimine
ühes päevas

2021. aastal

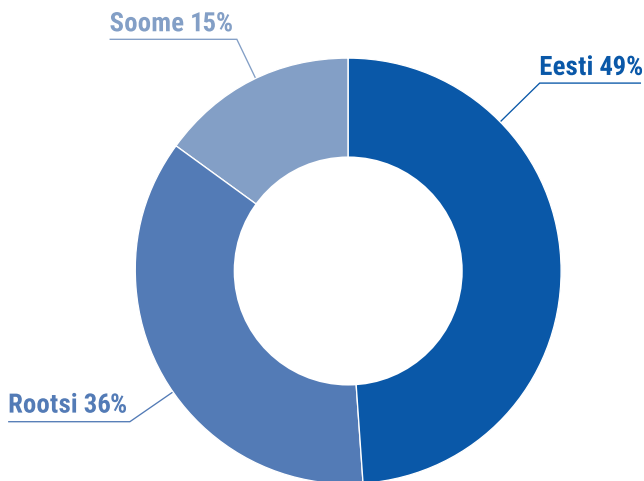
Eesti Varude Keskuse poolt hoitavate kütusevarude hulka ei kuulu ettevõtete kommertsvarud ega militaarvarud.

Eesti alustas vedelkütusevaru moodustamist 2005. aastal ja soovitud tase saavutati 2010. aastaks. Viimastel aastatel on seoses kütuste tarbimise suurenemisega ka varusid juurde moodustatud.

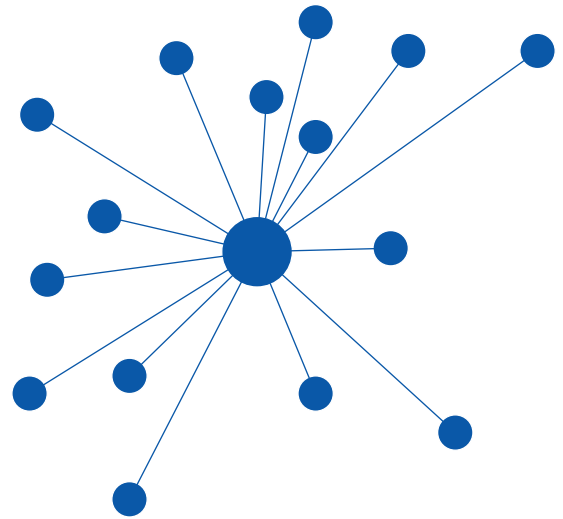
➔ Kütusevaru reaalkäärtus sõltub nafta maailmaturu hindadest. 2022. aasta märtsikuus oli Eesti vedelkütusevaru väärtuseks ligikaudu 250 miljonit eurot.

Riigi kütusevaru on kindlustatud.

Kus hoitakse Eesti kütusevaru?

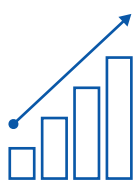
Riigi
kütusevarude
hoiustamine

Varude hoiustamiseks on
sõlmitud lepingud
15 ettevõttega

Riigi kütusevarudest hoiustatakse 2022. aasta kevade seisuga Eestis 49%, Rootsis 36% ja Soomes 15%. Varude hoiustamiseks on sõlmitud lepingud 15 ettevõttega.

Kütusevaru osaline hoiustamine teises EL liikmesriigis on levinud praktika, mis suurendab riikide omavahelist solidaarsust ja aitab vähendada hoiustamiskulusid. Eestis on aegade jooksul kütusevaru hoiustanud näiteks Rootsi, Suurbritannia, Itaalia ja Läti. Kütusevaru teises riigis hoiustamiseks peab vastava riigi valitsusega olema sõlmitud sellekohane rahvusvaheline leping.

EVK üheks eesmärgiks varude haldamisel on leida sobilik tasakaal julgeolekuriskide ja varu haldamiskulude vahel. Tulenevalt Venemaa alustatud sõjategevusest Ukrainas ja muutunud julgeolekuolukorrast on EVK alustanud ettevalmistusi Eestis hoiustatava kütusevaru osakaalu suurendamiseks.

Mis on varumakse?

Vedelkütusevarude haldamiskuludeks kogub EVK kütuse aktsiisimaksjate või kütuse tarbimisse lubajate käest varumakset.

Iga tarbimisse lubatud tuhande liitri bensiini ja lennukikütuse pealt laekub EVK-le 4,3€ ja iga diislikütuse tonni pealt 3,7€ varumakset (2022. aastaks kinnitatud varumakse määrad).

Kütuse varumakse määrad kehtestab majandus- ja taristuminister reeglina üks kord aastas.

Lõppkasutaja jaoks sisaldub varumakse kütuse liitrihinnas ning tankla müügikviitungil seda summat eraldi ei märgita.

10€

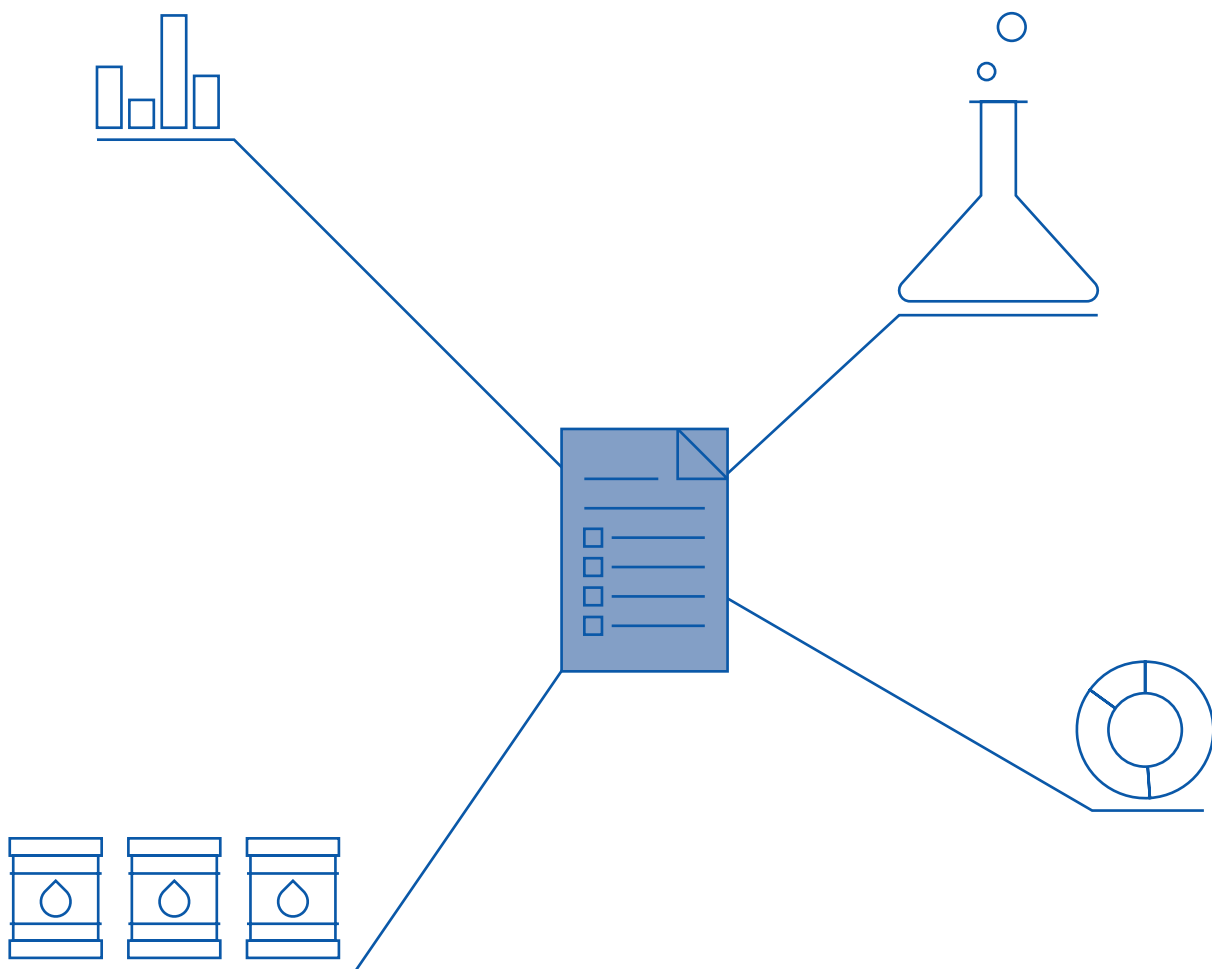
5 000 000€

Keskmise läbisõiduga autoomanik tasub kütust tankides aasta jooksul varumakset alla 10€. 2021. aastal Eestis müüdud mootorikütustelt kogutud varumakse oli 5 miljonit eurot.

Kütuse varumaksest kaetakse kõik varude haldamisega seotud kulud. Kuna EVK ei oma mahuteid vaid rendib neid, moodustavad ligi 90% vedelkütusevarude haldamiskuludest varude hoiumisega seotud kulud.

Kuidas kütusevaru kontrollitakse?

EVK teostab regulaarselt hoitavate kütuste kvaliteedikontrolli ja viib läbi inspeksioone, et tagada varude vastavus kõigile normidele ning veenduda hoiule antud kauba kogustes.

Inspeksioonide käigus mõõdetakse näiteks bensiini oktaaniarvu ja diislikütuse külmataluvust.

Varuna hoitav kütus ei sisalda biolisandeid, mis võimaldab seda hoiukohas ilma roteerimata säilitada kuni kümme aastat.

Millal ja milleks riigi kütusevaru kasutatakse?

Riigi vedelkütusevaru võetakse kasutusele üksnes tõsiste varustamisraskuste esinemisel.

Varustamisraskus on ühte või mitmesse Euroopa Liidu või Rahvusvahelise Energiaagentuuri liikmesriiki tarnitavate energiatoodete koguste märkimisväärne ja järsk vähenemine.

Eesti riigi kütusevaru ei ole mõeldud kasutamiseks nii-öelda „sotsiaalse kütusena“ olukorras kus naftatoodete hinnad on väga kõrged, kuid mootorikütuste kättesaadavusega probleeme ei esine.

Kütusevaru kasutuselevõtmise aluseks on kas

A:

rahvusvaheline otsus globaalsete või piirkondlike tarneraskuste ületamiseks ja vajadus täita Eesti poolt võetud rahvusvahelisi kohustusi või

B:

tõsised häired Eestisse tehtavate energiatoodete tarnetes

Varustamisraskuste ilmnemisel otsustab kütusevaru kasutusele võtmise Vabariigi Valitsus majandus- ja taristuministri ettepanekul.

Varu kasutuselevõtu ettepaneku koostab EVK nõukogu ja juhatuse liikmetest ning erinevate ministriumite ja asutuste esindajatest koosnev nõuandev komisjon.

A: Varude müük rahvusvahelisele turule

Kütusevarude solidaarsel kasutuselevõtmisel Euroopa Komisjoni või Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA) otsuse alusel globaalsete tarnetõrgete leevendamiseks ja olukorras, kui Eestis tarnetõrkeid ei esine, võib EVK teha varu müügipakkumise rahvusvahelisele turule.

Sellisel juhul annab EVK kasutusse eelkõige välismaal hoiustatava kütusevaru ning see müüakse parima hinna pakkujale.

Rahvusvahelises koostöös solidaarselt kasutusele võetavatel varudel on globaalse kütuseturu puudujäägi tasakaalustamisel oluliselt suurem mõju, kui iga riigi eraldiseisval tegevusel.

B: Varude müük Eesti kütusefirmadele

Eesti siseste varustamisraskuste korral teeb EVK bensiini ja diislikütuse müügipakkumised ettevõtetele, kellel on majandustegevuse registris registreering kütuse müügiks ja tarbimisse lubamiseks.

2022. aasta kevadel on selliseid kütusemüüjaid kokku üheksa, mille hulka kuuluvad suuremad tanklaketid ning mootorikütuste maaletoojad ja hulgimüüjad.

Eesti kütusemüüjatele müügiks pakutava kütusevaru kogus on võrdeline nende turuosaga ja see arvutatakse eelneva nelja kvartali jooksul poolt tarbimisse lubatud kütuse koguste põhjal.

Riigi varust ostetud kütusega varustavad kütusemüüjad tanklakette, et kõik tarbijad saaksid jätkuvalt bensiini ja diislikütust. Samuti täidavad kütusemüüjad riigi varust soetatud kütusega oma lepingulisi kohustusi hulgitarbijatest partnerite ees.

Kui EVK ja turuosalised tegutsevad Eesti või meie piirkonna kütusega varustamise tõrgete esinemisel läbimõeldult ning võtavad puudujäävate koguste korvamiseks varu piisavalt kiiresti kasutusse, ei pruugi tarbijad lühiajalisi impordikatkestusi märgatagi.

Kuidas kütusevaru kasutusse antakse?

Kütusevaru kasutuselevõtmisel:

1.

EVK-lt varu müügipakkumise saanud kütusemüüja peab kinnitama oma ostusoovi ettemaksu alusel

2.

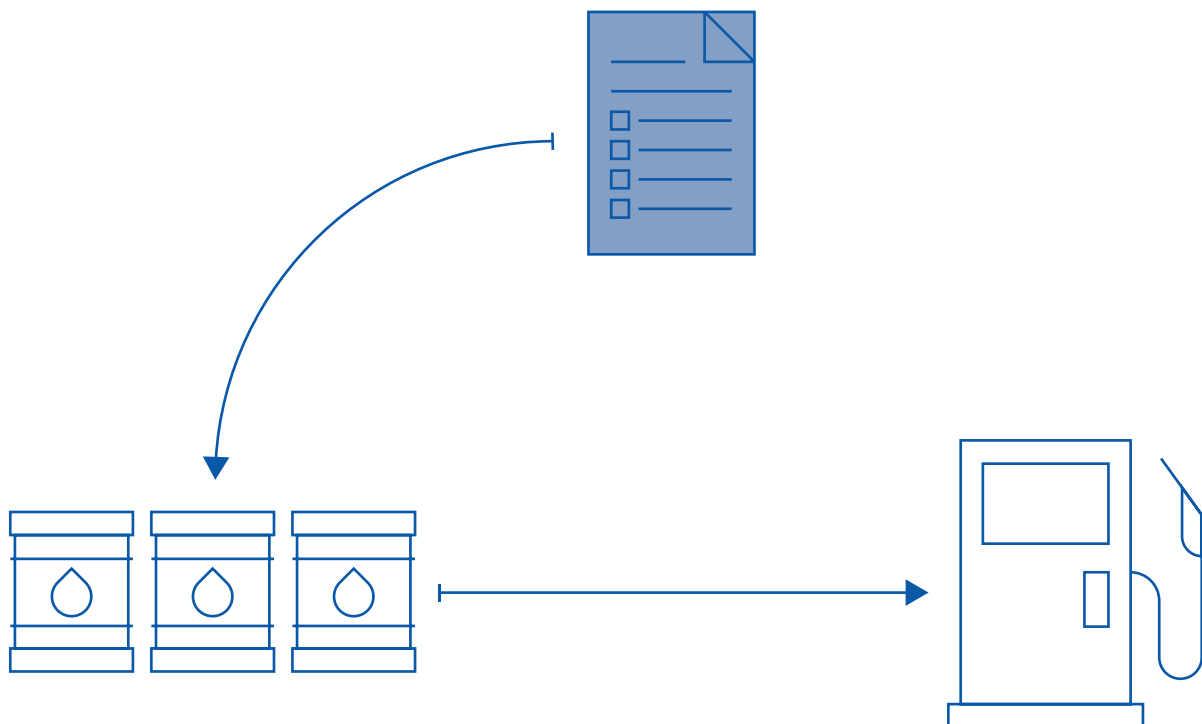
EVK müüb kütusemüüjatele kütust ainult pangagarantii olemasolul või ettemaksu alusel

3.

Kui üks või mitu kütusemüüjat ei soovi osta neile varust müügiks pakutavat kütuse kogust, võib EVK teha müügipakkumise teistele juriidilistele isikutele

EVK müüb kütusevarusse kuuluvat kaupa kütusemüüjatele turuhinnaga, kuid mitte madalamaga kui vastava kütuseliigi kaalutud keskmine soetushind. Soetushinnast madalama hinnaga müük on lubatud majandus- ja kommunikatsiooniministri loal.

Kasutusele võetud kütusevaru müügist saadud raha eest soetab EVK esimesel võimalusel uue kütuse ning taastab kütusevaru nõutava mahu.

Kriisis aitab kütusetarbijat korralik leping kütusemüüjaga

Varustamisraskuste korral on Vabariigi Valitsusel õigus korraldusega tähtajaliselt kehtestada:

1.

sõidukiiruse piirangud

2.

lubada müüa suvel talvist kütust ja talvel suvekütust

3.

muid vedelkütuse kasutamist vähendavaid meetmeid

Kütusevaru kasutamisel võib valitsus eelistada operatiivteenistusi ning ettevõtjaid, kes tagavad riigile elutähtsate teenuste toimimise hädaolukorra seaduse tähenduses.

Praktikas tähendab see, et EVK kogub kütusemüüjatelt infot nende klientideks olevate elutähtsa teenuse osutajate (ETO) kütusetarbimise kohta ja saab varu kasutuselevõtmise müügipakkumiste koostamisel eraldada neile kütusemüüjatele vajadusel proportsionaalselt rohkem kütust ETO-de ees võetud lepinguliste kohustuste täitmiseks.

Kõik elutähtsa teenuste pakkujad ja teised organisatsioonid, kelle jaoks on mootorikütus kriitiline komponent oma tegevuse jätkusuutlikkuse tagamisel, peaksid sõlmima kütusemüüjaga nende kriisivajadusi katva tarnelepingu. See aitab organisatsioonil endal läbi mõelda ja kütusemüüjaga kokku leppida kriisiaegse suhtluse ning tegevused, kuidas kütus tagatult nendeni jõuab. Ettevõtte riskianalüüsi koostamise käigus tasub uurida ka oluliste partnerite võimekust kriisi ajal tegevust jätkata.

Kriisiolukorras on kütuseid vajava organisatsiooni peamiseks partneriks just lepinguline kütusemüüja, kellele riik teeb tarneraskuste korral varu kättesaadavaks ja kelle ülesanne on omakorda kliente kütustega varustada.

AS Eesti Varude Keskus kui riigi kütusevaru keskne haldaja ei müü kütust otse lõpptarbijatele ega sõlmi ka sellesisulisi tarnelepinguid kriisiolukordades üksikute tarbijate kütusega varustamiseks. EVK ei oma kütusevokeid ning ettevõttel puudub võimekus kütust tarbijateni transportida.

Iga kütuseid kasutava organisatsiooni juhi vastutustundlik käitumine on ka tarbimiskohas alati omada minimaalset varu kütust, et tagada kiire reageerimine ja esmane kriisiaegne toimepidevus.

Kontrollküsimused kütuseid kasutavatele organisatsioonidele

AS Eesti Varude Keskus soovib iga elutähtsa teenuse osutajal või mootorikütustest sõltuval organisatsioonil aegsasti läbi mõelda ja vastata järgmistele küsimustele:

1.

Kui suur on kütusevajadus tavaolukorras ning kuidas see muutub kriisi puhkedes?

2.

Kas kohapealne esmane kütusevaru on loodud ning kuidas seda roteeritakse?

3.

Kas organisatsioonil on valitud kindel kütusepartner ja sõlmitud korralik tarneleping?

4.

Kas lepingus kirja pandud tingimused ja kokkulepped on piisavad, et ka kriisiolukorras tagatakse tarbijale vajaliku kütuse tarnimine?

5.

Kas kõik kütusega varustamise võimalikud torked on piisavalt läbi mõeldud ja ennetatud, organisatsiooni kriiside lahendamise plaanides kirja pandud ning koostöös partneritega läbi harjutatud?

6.

Milliseid meetmed rakendatakse kütuse kokkuvõtteks varustamisraskuste tekkimisel?

Ühiskonna vastupanuvõime erinevatele kriisidele sõltub meist igapäevase käitumisest ja eeskujandamisest. Vastutus organisatsiooni või ettevõtte toimepidevuse tagamisel lasub igal organisatsioonil endal. Riik ja omavalitsused saavad kriisiolukorras efektiivsemalt aidata neid, kes on ise selleks paremini valmistunud.

Kütusevaru kasutuselevõtmise näide:

Siseriiklike tarneraskuste ilmnemisel teeb EVK valitsuse otsusele tuginedes turule kättesaadavaks 7 päeva bensiini ja diislikütuse varu kokku 20 000 tonni.

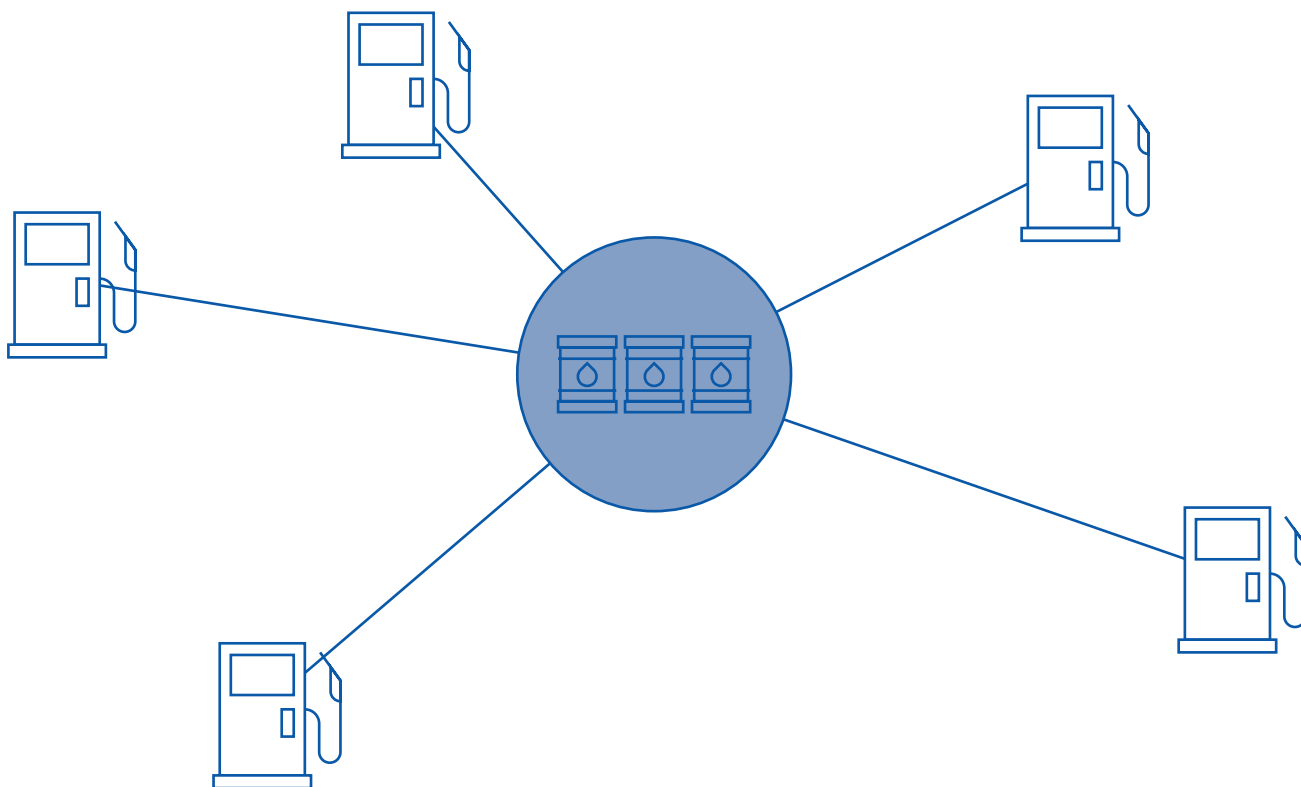
EVK koostab varude vabastamiseks ja müügipakkumisteks jaotuskava kütuseettevõtete möödunud 12 kuu turuosade järgi:

Kütuseettevõtte X-Oil AS	5000 tonni
Kütuseettevõtte Y-Kütus OÜ	1000 tonni
Kütuseettevõtte Z-Terminal OÜ	3000 tonni
Kütuseettevõtte AS W-Õli	8000 tonni
Kütuseettevõtte AS B-Terminal	3000 tonni

Kõik müügipakkumise saanud ettevõtted peale X-Oil AS-i soovivad kütust osta, tasuvad EVK-le vastava summa ning saavad riigi tegevusvarust neile eraldatud koguse. Kuna X-Oil AS ei kütust ei soovinud, pakub EVK 5000 tonni täiendavalt teistele kütusemüüjatele, võttes seejuures arvesse nende lepingulised kohustused ETO-de ees.

Vaatamata mootorikütuste Eestisse toimetamise tarneraskustele saavad kütuseettevõtted jätkata bensiini ja diisli müüki ja tarbijad seda tanklatest osta.

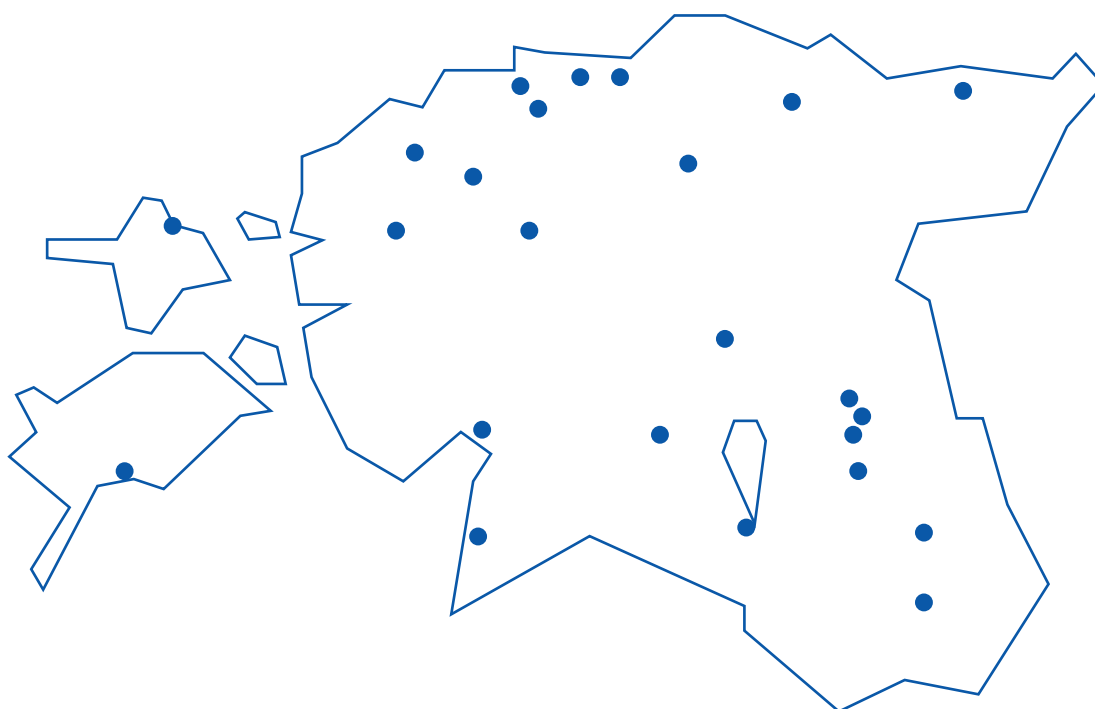
Samuti suudavad kütusemüüjad tõrgeteta täita oma lepingulisi kohustusi hulgiostjatest suurtarbijate ees.

Eesti kriisitanklad

2022. aasta 1. aprilli seisuga on Eesti kütusefirmad rajanud 29 autonoomse elektritoitega tanklat, kus igal ajahetkel hoiustatakse suurem kogus kütust ning mis on suutelised tegevust jätkama ka tavapärase elektrivarustuse katkemisel. Vähemalt üks selline kriisitankla asub igas maakonnas.

Lisaks on Eestis veel ligi 100 tanklat, millele saab vajadusel generaatori ühendada ja suur osa uutest tanklatest juba projekteeritakse sellise võimekusega.

Circle K, Kesk 43, Põlva
Circle K, Arumetsa küla, Häädemeeste vald
Circle K, Katusepapi 37, Tallinn
Circle K, Uus-Ringi tee 3, Jüri
Circle K, Aravete
Circle K, Astelpaju 2a, Vahi

Alexela, Rakvere 44, Jõhvi
Alexela, Ringtee 75b, Tartu
Alexela, Ringi tee 1, Jüri

Terminal Oil, Kärkna
Terminal Oil, Vana-Narva mnt 7, Kiiu
Terminal Oil, Röpina mnt 11, Võru
Terminal Oil, Kingu tee 2, Kuningamäe

Krooning, Tuulepesa, Kohatu
Krooning, Keila-Haapsalu, Rummu
Krooning, Risti

Premium-7, Pikasilla, Kullametsa
Premium-7, Kambja

JetOil, Lehe 2a, Kiiu
JetOil, Narva 30, Rakvere
JetOil Käina, Hiiumaa

Saare Kütus, Roonimäe tankla, Sikassaare

Hepa, Viljandi mnt 124, Rapla

Neste, Uus-Ringi tee 1, Jüri
Neste, Niidu 9, Pärnu
Neste, Ringtee 69c, Räni

Olerex, Kivisilla tee 1, Jõelähtme
Olerex, Laki 8, Pärnu
Olerex, Metsküla tee 9, Viljandi

Eesti Varude Keskus
Estonian Stockpiling Agency

AS Eesti Varude Keskus

Pärnu maantee 102b, Tallinn
Tel: 6600 900

e-post: info@espa.ee
www.espa.ee